

Lezing Nationale Synode

Profetische kalmte in een perfect storm – 5 november 2016 – Evert Jan Ouweneel

Het is niet eenvoudig om profeet te zijn als iedereen fatsoenlijk is. Als iedereen liefdevol, vreedzaam, solidair, verzoenend, hoopvol en vol mededogen is. Maar wat als een heel land in de greep is geraakt van angst en onbehagen? Wat als een volk het heeft verleerd om de schatten van de planeet te delen met de rest, en alleen nog kan denken aan het beschermen van haar eigen rijkdom en zekerheden? Wat als een land in de greep is geraakt van nationalisme, protectionisme en xenofobie? Dán kunnen profeten hun fijnste uur beleven!

Vooraf westerse samenlevingen beleven momenteel een perfect storm waarin ons gevoel van onzekerheid en onmacht om een veelheid aan redenen wordt aangewakkerd. En dit is de grote vraag die op ons afkomt in een storm: mag de geest regeren, of regeert de biologie? Reageren wij als dieren die aan het overleven zijn geslagen, of als mensen die zich nog altijd om hun naaste kunnen bekommeren? Reageren wij als angstige en onzekere wezen, of als kinderen die “Abba, Vader” kunnen zeggen tegen God?

Dit is de tijd voor de zonen en dochters van onze hemelse Vader om weer priesters en profeten te zijn. Graag beschrijf ik kort de perfect storm waarin wij ons bevinden en de priesterlijke en profetische rol die wij daarin kunnen spelen.

Drie zaken vormen met elkaar een perfect storm in onze tijd, m.n. in westerse samenlevingen:

1. De wereld is zich momenteel op ongekende schaal aan het reorganiseren.

- Voor het eerst in 5000 jaar moet de hele wereld samenwerken om de hele planeet op orde te krijgen. Internationale oplossingen zijn hard nodig voor: klimaatverandering, vrijhandel, cybercriminaliteit, terrorisme, mensenhandel, slavernij, het gevaar van pandemieën, nucleair risico's, maar ook revolutionaire ontwikkelingen als bijv. in de biotechnologie.
- Wat deze oplossingen niet dichterbij brengt is het feit dat politici niet gekozen worden om het belang van de planeet na te jagen, maar alleen dat van hun eigen volk. Een stelletje legitieme egoïsten moet dus de wereld op orde zien te krijgen. Allen worden alleen afgerekend op de resultaten voor hun eigen volk. Niemand die ter verantwoording kan worden geroepen wanneer de planeet de dupe wordt van nationale vooruitgang.
- Tegelijk zitten dezelfde nationale politici in een onmogelijk parket: het welvaren van hun land wordt namelijk steeds meer bepaald door zaken die zij helemaal niet in de hand hebben (denk aan de wereldeconomie of aan klimaatverandering). Terwijl wij dus alleen maar boos kunnen worden op onze eigen politici, zijn zij in onze globaliserende wereld steeds minder verantwoordelijk voor wat er goed en mis gaat in het land.
- Zo kan het, al met al, gemakkelijk aanvoelen alsof de planeet ons door de vingers glipt.

2. Tel hier nog eens bij op, dat wij westerlingen de wereld steeds minder controleren.

- Vijfhonderd jaar lang hadden wij de wereld in de greep. Met gunstige deals en afgedwongen 'vrijhandel' wisten wij onze welvaart veilig te stellen. Die tijd is voorbij. Vooral China verwerft in hoog tempo een steeds groter deel van de wereldwijde welvaartstaart. Dat betekent minder welvaart voor ons. Verworven zekerheden op het gebied van werk, pensioen en zorg vallen weg. Velen worden er bang en boos van, alsof zij bestolen zijn. Maar was het dan zo normaal dat wij in de afgelopen eeuwen zo effectief ons eigenbelang wisten veilig te stellen? We worden momenteel gedwongen de schatten van de planeet weer te delen met de rest, maar het gaat nog niet van harte.

- Bedenk hierbij dat wij westerlingen heel veel te verliezen hebben en weinig te winnen. Materieel gezien kan ons leven er niet veel beter uitzien. Maar intussen ziet de toekomst van deze welvaart er een stuk onzekerder uit.

3. Uitgerekend de Grote Verhalen die ons vroeger verenigden en weerbaar maakten hebben vele westerlingen afgeschaft.

- Statistieken laten zien dat wij westerlingen uitstekend gelukkig kunnen zijn als het meezit. Maar we voelen ons ook als eerste depressief en eenzaam als het tegenzit. Het ontbreekt velen van ons aan een Verhaal dat ons wel en wee in een groter perspectief kan plaatsen.
- Vroeger waren er diverse van dit soort Verhalen in omloop. De ene groep putte troost en levensmoed uit de hoop op een communistische revolutie, de andere groep richtte zich op de hemelse zaligheid, en nog weer een andere op de komst van het aardse Vrederijk. Welk Verhaal het ook was, het gaf mensen een gemeenschappelijke kracht om door de zure appel heen te bijten.
- In onze tijd geldt vooral het evangelie van de zelfredzaamheid: *if it's going to be, it's up to me*. Zo'n slogan is zeker behulpzaam wanneer we een peptalk nodig hebben. Maar het laat ons met lege handen staan wanneer wij het níet meer redden op eigen kracht. De perfect storm confronteert ons precies met dit laatste: de kwesties zijn te groot geworden voor een enkel mens, ja zelfs voor een enkel land. En geen leider in de wereld blijkt machtig of betrouwbaar genoeg om de zaak voorgoed op orde te krijgen.

Een uitstekend moment voor de Messias om het roer over te nemen. Een passend moment voor het laatste gebed in de Bijbel: “Kom, Heer Jezus”. Maar ook een passend moment voor ons christenen om de kracht van ons geloof te tonen. In Marcus 4 ligt Jezus te slapen in een boot terwijl er een hevige storm opsteekt. De discipelen raken in paniek en zeggen tegen Jezus: “Kan het u niet schelen dat we vergaan?” Jezus brengt de storm tot bedaren en zegt: “Waarom hebben jullie zo weinig moed? Geloven jullie nog steeds niet?”

De tijd is rijp om onszelf serieus te bezinnen op onze houding als christenen in de huidige storm. In hoeverre laten ook wij ons leiden door onze angsten en onze biologische verdedigingsreflexen? In hoeverre laten ook wij ons op sleeptouw nemen door politici die oproepen tot het beschermen van onze rijkdommen en zekerheden, ongeacht de gevolgen voor de rest? In hoeverre weten wij ook wij niet meer wie we zijn en zoeken ook wij in nationalisme en in het stigmatiseren van hele bevolkingsgroepen nieuw houvast in ons bestaan?

Angst is de brandstof waar onderdrukking op draait. Het Westen is in gevaarlijke wateren beland. Hoe ziet een geestelijk antwoord op onzekerheid eruit, een antwoord dat *niet* door angst en verweesdheid wordt bepaald, maar door een geest die in staat is te zeggen: “Abba, Vader”?

Dit is de tijd waarin Gods priesters en profeten hun *finest hour* kunnen beleven.

- Als priester mogen wij als nooit tevoren bij God pleiten voor de volken. “Heer, u bent niet alleen in uw verbolgenheid over wat er niet klopt in Nederland en in deze wereld. Vergeef ons, juist daar waar wij zelf schuldig zijn aan wat er niet klopt in deze wereld. We doen graag mee met uw grote restoratieplan, maar het valt niet mee om dit op eigen kracht te doen. Ontferm u over ons, werk door ons heen met uw Geest en kracht, zodat het onmogelijke mogelijk wordt. Maak ons tot instrumenten van uw vrede.”

- Als profeten mogen wij als nooit tevoren bij de volken pleiten voor God. “Mensen, we zijn niet alleen in onze verbolgenheid over wat er niet klopt in deze wereld. God wil minstens net zozeer een florerende aarde als wij. En Hij *zal* winnen!”
 - Dit hoor ik steeds weer terug wanneer ik de bijbelse profetieën lees: God *zal* winnen! Een uitermate irritante mededeling voor degenen die het onrecht in deze wereld veroorzaken. Maar tegelijk een enorme troost voor degenen die lijden onder het onrecht in deze wereld.

Ik sluit af met 7 wijzen waarop wij, christenen van Nederland, met vereende krachten een profetisch statement kunnen maken in de huidige storm:

1. **Blijf kalm** (geen krachtiger uitdrukking van Godsvertrouwen dan kalm te blijven terwijl een storm om ons heen raast. “God heeft de wereld in de hand, en Hij zal winnen!”)
2. **Blijf bewogen** (geen krachtiger uitdrukking van mededogen dan juist in een storm je te bekommeren om de meest kwetsbaren; zij die als eersten dreigen te bezwijken in de storm.)
3. **Blijf verwachtingsvol** (Luther: “Al zou de wereld morgen eindigen, dan zou ik vandaag nog een appelboom planten.” Blijven investeren in deze wereld betekent: blijven communiceren dat deze wereld het waard is om onze beste krachten aan te geven.)
4. **Blijf visionair** (God heeft een visie voor álle volken, niet alleen voor ons eigen volk. Voor nationalisme is geen plaats in de Bijbel. In Gen. 12 zegt God tegen Abraham dat hij een zegen voor álle volken zal zijn. In Mat. 28 roept Jesus ons op álle volken te discipelen, en in Rom. 8 spreekt Paulus over de glorieuze toekomst van heel de schepping.)
5. **Blijf volhouden** (in de juiste omstandigheden koppigheid is beslist een gave van de Geest... in het bijzonder wanneer wij hoop willen uitstralen waar pessimisme en cynisme om zich heengrijpen. Stug volhouden kan ons tot een rots in de branding maken, een baken van rust en vertrouwen voor onze omgeving.)
6. **Blijf verenigen** (laten we juist nu bruggenbouwers zijn, in een samenleving die uit elkaar valt en waarin nieuwe vormen van ongelijkheid, segregatie en xenofobie zichtbaar worden.)
7. **Blijf vreugdevol** (laten we niet vergeten onze zegeningen te tellen en te blijven vieren dat de wereld in veilige handen is bij God.)
 - Er valt veel wijsheid te ontlenen aan het feit dat de joodse dag in de avond begint. Want hoe begint zo’n dag: met een goede maaltijd, liefst samen met onze dierbaren. De boodschap: laten wij eerst terugvallen op het goede alvorens ons om het kwade te bekommeren. Daarna mogen wij in slaap vallen. Dat lukt alleen als wij de hele wereld kunnen teruggeven aan God. Pas als wij dat gedaan hebben, begint de 2^e helft met al zijn besognes. — Hoe meer wij in de 1ste helft kunnen terugvallen op de onverwoestbare goedheid in de schepping en op de almacht en liefde van onze hemelse Vader, hoe meer Hij ons kan toevertrouwen in de 2e helft van de dag.

Tot slot: laten we niet vergeten dat angst besmettelijk is. Maar hetzelfde geldt voor hoop en mededogen! Er komt heel veel *peer pressure* op ons af, een bombardement van angst en onbehagen; niet in de laatste plaats omdat we als nooit tevoren wéten wat er mis is in deze wereld. Social media houden ons meedogenloos op de hoogte. Zóveel groeps- en informatiedruk kan een individuele christen nauwelijks weerstaan. We zullen dicht bij Christus en dicht bij elkaar moeten blijven, niet alleen als individuele kerken maar ook als gezamenlijke kerken, om de tegenbeweging van hoop en mededogen gaande te houden. — *God zal winnen!* Laten wij elkaar versterken in dit geloof en elkaar herinneren aan de luisterrijke toekomst die God voor de hele schepping in petto heeft. Want in deze hoop volharden wij, blijven wij met Luther bomen planten, en blijven wij ons bekommeren om al het leven dat dreigt te bezwijken in de storm. Totdat Hij komt.